

Perspectieven

Indiener: Het bestuur (besloten op: 02-04-2025)

Titel: Nederland nu

Voorsteltekst

De Nederlandse politiek heeft in de laatste 30 jaar een constante verschuiving naar rechts toe doorgemaakt, waardoor een aantal gevolgen van neoliberal beleid nu tegelijk tot een crisispunt komen, wat leidt tot een permanent gevoel van instabiliteit. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de wooncrisis, veroorzaakt door het aan kapitaal overlaten van woningbouw, maar ook om bezuinigingen op sociale voorzieningen om de oorlogsmachine te bekostigen, een toename van de staatsschuld, toename van belastingen op arbeid en afname van belastingen op kapitaal etc., die leiden tot een toename aan precariteit van de werkende klassen.¹ Bijdragend aan het gevoel van instabiliteit is ook het steeds verder onder druk staande demonstratierecht in Nederland, waarbij geweld door de politie steeds vaker de norm wordt, en de toenemende repressie tegen groepen en individuen die zich uitspreken op een manier die niet past binnen het kader van de hegemoniale politiek.²

Militarisering en imperialisme

De toename in de arbeidsproductiviteit wordt in Nederland en daarbuiten in de rest van de imperialistische landen steeds kleiner, waardoor kapitaal nieuwe mogelijkheden zoekt om uit te breiden.³ Een van de instrumenten die westers kapitaal daarvoor tot zijn beschikking heeft, is de NAVO, waarmee zowel winsten voor de (wapen)industrie worden verzekerd, als afzetmarkten en grondstoffenmarkten onder controle van westerse industrie worden gehouden en gebracht (denk hierbij aan de bombardementen op Libië, het uitbreiden van de NAVO naar het oosten met als gevolg het in een oorlog met Rusland trekken van Oekraïne, de steun aan groepen als HTS in Syrië etc.). De kosten van militarisatie zijn echter hoog. Nederland heeft in Europa de laatste 20 jaar een

25 voorlopersrol gespeeld op het vlak van bezuinigingspolitiek, waarmee
26 werkloosheid wordt verhoogd en loonkosten voor kapitaal kleiner worden, met als
27 doel om winsten te beschermen. Om de bij militarisering behorende bezuinigingen
28 op sociale zekerheid en andere overheidstaken waar mensen direct wat aan hebben
29 te kunnen verkopen wordt de samenleving steeds verder gemilitariseerd, met
30 grotere zichtbaarheid voor het leger in het dagelijks leven, voorlichtingen op
31 scholen, en de creatie van een vijandbeeld in Rusland en China. We zien hierin
32 een verschuiving van de focus van imperialisme van landen die onder
33 (neo)koloniale controle worden gehouden en gebracht naar meer directe
34 confrontatie (zij het vooralsnog met name in woorden, met als uitzondering
35 daarop de intensificatie van de genocide op de Palestijnen in de laatste
36 anderhalf jaar, met steun van het westen) met machten die nog tot op zekere
37 hoogte onafhankelijk van westers kapitaal kunnen opereren. Voorstellen om NAVO-
38 troepen naar Oekraïne te sturen moeten in het kader van een middel om een
39 toename aan uitgaven aan militarisering te kunnen verantwoorden worden gezien.

40 In de Nederlandse politiek is er weinig tot geen antimilitaristisch geluid,
41 zeker niet op wat zich als links voor wil doen. Het politieke gesprek gaat niet
42 meer over of, maar hoeveel, en hoe er geld in verdergaande militarisering moet
43 worden gestoken. Tegelijkertijd is Nederland een van de Europese landen met de
44 laagste sneuvelbereidheid, alhoewel er hier wel een toename in zou zijn.⁴ Hier
45 zien we ruimte voor de RSP om onze antimilitaristische en anti-imperialistische
46 standpunten naar voren te brengen, wat we ook al doen via de anti-NAVO-campagne.
47 Bijkomend onderdeel is dat er momenteel met een streven vanuit het leger naar
48 een aantal militairen van minstens 200.000 mensen wordt voorgesorteerd op een
49 herinvoering van de opkomstplicht voor militaire dienst, waarbij ook wordt
50 gesproken over een gedeeltelijke opkomstplicht. De verwachting is dat hiermee
51 met name gemarginaliseerde jongeren (werkloos, niet studerend) gedwongen worden
52 om in dienst te gaan, en zo te kunnen dienen als toekomstig kanonnenvoer, en die
53 zo in elk geval verder worden achtergesteld. Indien er sprake zou zijn van het
54 herinvoeren van de opkomstplicht, is het in elk geval onze taak als RSP om ons
55 in te zetten voor de heroprichting van de Vereniging van Dienstplichtige
56 Militairen als vakbond die onderdeel is van de FNV.

57 **Wonen**

58 De liberalisering van de volkshuisvesting sinds de jaren 90, met het omvormen
59 van de woningbouwverenigingen naar woningcorporaties, en in het bijzonder de
60 liberalisering van de vrije-sector huurmarkt sinds 2010, heeft ervoor gezorgd
61 dat het bouwen van woningen geen overheidstaak of taak van
62 woningbouwverenigingen meer is, maar wordt overgelaten aan de markt.⁵

63 Mede als gevolg hiervan is de bouw van woningen gestagneerd, en zijn de

woningkosten geëxplodeerd. Verantwoording van de liberalisering van volkshuisvesting was onder andere: "Door ongewenste marktverstoringen door de overheid terug te dringen, ontstaan marktconforme huren en koopprijzen die de schaarsteverhoudingen beter weerspiegelen."⁶ De woningbouw neemt af vanwege, onder meer, het aan het bedrijfsleven overlaten van het bouwen van woningen. Zij hebben een focus op woningen in het grotere, duurdere segment,⁷ omdat die een hoger rendement opleveren.⁸ Dit heeft geleid tot meer schaarste en hogere woonkosten, met bijna een verdubbeling van de prijs van koopwoningen sinds 2015.⁹

Bijkomstig probleem voor het bijbouwen van woningen blijft de stikstofcrisis, waarbij een keuze voor het in stand houden van intensieve veehouderij, die vooral veel oplevert voor de grote agro-industrie zoals producenten van veevoer en groothandels, de mogelijkheid tot woningbouw in sommige gebieden in verband met bescherming van kwetsbare natuurgebieden sterk beperkt. De landbouwsector in Nederland heeft een bijzondere positie in die zin, dat er nog geen sprake is van oligopolievorming of monopolievorming op het productieniveau (anders dan op het niveau van aanvoerketens van producten die nodig zijn om landbouw te kunnen bedrijven en in de afzetketens, waar wel monopolies bestaan) zoals in andere sectoren van de economie, waardoor de Nederlandse boeren voor het grootste deel kleinburgers zijn. Dit leidt ertoe dat ze numeriek ietwat sterker zijn dan kapitalisten in enge zin, en voortdurende druk op hun winstpositie leidt ertoe dat ze bijzonder behoudend zijn om productie te verkleinen of te veranderen. We verwachten daarom, in samenhang met druk vanuit de grote agro-industrie in de aanvoerketens en afzetketens, niet dat er op korte termijn vanuit beperkingen op de landbouw een echte oplossing voor de neerslag van stikstof in de natuur gaat komen.

Klimaat

De afgelopen jaren zien we dat de doelstellingen van de liberale overheden om klimaatverandering tegen te gaan, steeds verder uit het zicht verdwijnen. De 1,5 tot 2 graden maximale opwarming die in het akkoord van Parijs in 2015 is afgesproken, is in stilte losgelaten. Als alle huidige plannen worden uitgevoerd, leidt dit tot een opwarming van 2,6 graden aan het eind van deze eeuw.¹⁰

Er is dus meer nodig, maar bij elke tegenslag kiezen de burgerlijke politici voor de kant van het kapitaal. Toonaangevend hierbij zijn de plannen van de nieuwe Europese Commissie Von der Leyen II, die de Green Deal van Eurocommissarissen Frans Timmermans en Wopke Hoekstra los laten ten behoeve van de industrie.¹¹ Ook grote fossiele bedrijven als Shell en BP hebben hun duurzaamheidsdoelstellingen laten varen.¹²

103 Waar het vergroenen van elektriciteit met zonnepanelen en windmolens, met name
104 op de Noordzee, grotendeels is gelukt, staan andere problemen zoals
105 overbezetting op het elektriciteitsnet waardoor nieuwe huizen en bedrijven niet
106 aangesloten kunnen worden¹³ en het tekort aan grondstoffen als koper, lithium en
107 het produceren van batterijen voor opslag in de weg.¹⁴

108 Elektriciteit vormt in Nederland slechts 20% van de energiemix. De overige 80%
109 is met name voor transport en warmte, die nodig is voor het verwarmen van
110 huizen, het smelten van staal of gebruik in de chemie.¹⁵ Hier is nog geen
111 duurzame vervanging voor, en de markt kan hier niet in voorzien.

112 Groene energie is te goedkoop wanneer er veel van beschikbaar is, en kan daarom
113 niet winstgevend worden gemaakt. De Westerse overheden willen onder druk van
114 concurrentie uit China en de proxy-oorlog met Rusland niet ingrijpen, en zetten
115 in plaats daarvan in op grijze herindustrialisering en militarisering. Hierdoor
116 dreigen deze jaren een verloren decennium te worden.¹⁶

117 **Sociale voorzieningen**

118 Sociale huur, gezondheidszorg, openbaar vervoer en de laagste inkomens staan in
119 Nederland voortdurend onder druk. De eis van winstgevendheid voor
120 basisvoorzieningen voor het armste deel van de werkende klasse, zorgt ervoor dat
121 deze steeds verder worden uitgekleeft. Er zijn bezuinigingen aangekondigd in het
122 openbaar vervoer in grote steden van 110 miljoen per jaar¹⁷ en in hoger
123 onderwijs 500 miljoen per jaar.¹⁸ Het verlagen van de heffingsvrije voet van de
124 inkomstenbelasting leidt tot toenemende belastingdruk op minimumloon en lagere
125 inkomens.¹⁹

126 De maatschappelijke meerwaarde van sociale voorzieningen, de opbrengst van deze
127 voorzieningen voor het geheel van de maatschappij ten opzichte van het ontbreken
128 van deze voorzieningen, wordt door het kabinet opgeofferd voor een
129 boekhoudkundige winst op korte termijn. Gevolg is een verslechtering van deze
130 voorzieningen, terwijl de prijs om gebruik te kunnen maken van deze
131 voorzieningen omhoog gaat. De toegankelijkheid van deze voorzieningen
132 verslechtert.

133 Het organiseren van verzet tegen de afbraak van sociale voorzieningen, in
134 coördinatie met arbeiders werkzaam in deze sectoren, is van belang om de
135 toegankelijkheid van deze voorzieningen niet nog verder onbereikbaar te maken
136 voor grote delen van de arbeidersklasse, met name voor de laagste inkomens.

137 [1. https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/13/30-6-duizend-dakloze-mensen-in-](https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/13/30-6-duizend-dakloze-mensen-in-)

[nederland](#) (laatst bezocht: 23 maart 2025).
<https://www.bnnvara.nl/joop/artikelen/ontluisterende-cbs-cijfers-laten-zien-waarom-er-werkelijk-een-gebrek-aan-betaalbare-woonruimte-is> (laatst bezocht: 23 maart 2025).

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/begrotingen/-/2024/09/17/miljoenennota-2025/Miljoenennota%202025.pdf> (laatst bezocht: 20 september 2024).

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2024/09/17/factsheetbundel-pakket-belastingplan-2025/factsheetbundel-pakket-belastingplan-2025.pdf> (laatst bezocht: 20 september 2024).

2. <https://www.platform-investico.nl/onderzoeken/onderzoek-demonstratierecht-in-de-knel> (laatst bezocht: 23 maart 2025).

<https://nos.nl/artikel/2540442-kabinet-hoopt-op-snel-besluit-van-het-om-over-verbod-van-pro-palestijns-samidoun> (laatst bezocht: 23 maart 2025).

<https://nos.nl/artikel/2542024-kabinet-houdt-komst-spreker-pro-palestijnse-organisatie-samidoun-tegen> (laatst bezocht: 23 maart 2025).

3. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/32/arbeidsproductiviteit-neemt-steeds-minder-toe-in-afgelopen-50-jaar> (laatst bezocht: 23 maart 2025).

4. <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1016119199/sneuveldbereidheid-onder-nederlanders-groeit-bijna-de-helft-wil-vaderland-verdedigen-in-oorlog> (laatst bezocht: 23 maart 2025).

5. <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/overige-publicaties/2010/hervorming-woningmarkt.pdf> (laatst bezocht: 24 maart 2025).

6. Ivi, p. 21.

7. <https://opendata.cbs.nl/statline/?dl=A3A94#/CBS/nl/dataset/85822NED/table> (laatst bezocht: 25 maart 2025)
https://datawonen.nl/report/Cijfers_over_Wonen_en_Bouwen_2019.pdf (laatst bezocht: 25 maart 2025).

8. <https://www.businessinsider.nl/nieuwbouw-woning-prijs-oppervlakte/> (laatst bezocht: 25 maart 2025).
9. <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/84064NED> (laatst bezocht: 25 maart 2025).
10. <https://climateactiontracker.org/publications/the-climate-crisis-worsens-the-warming-outlook-stagnates/> (laatst bezocht: 30 maart 2025).
11. <https://www.nrc.nl/nieuws/2025/02/26/versimpelingen-in-europa-de-groene-plannen-worden-door-brussel-flink-teruggesnoeid-a4884575> (laatst bezocht: 31 maart 2025)
12. <https://www.nrc.nl/nieuws/2025/03/27/hoe-het-gaat-met-de-energietransitie-elke-partij-wacht-tot-een-ander-iets-doet-a4887872> (laatst bezocht: 30 maart 2025).
13. <https://www.volkskrant.nl/economie/het-stroomnet-als-blinde-vlek-of-waarom-het-gevaar-van-netcongestie-lang-is-onderschat-bf537ce6/> (laatst bezocht: 31 maart 2025)
14. <https://www.abnamro.com/research/nl/onze-research/esg-en-economie-koper-zeer-essentieel-voor-energietransitie> (laatst bezocht: 31 maart 2025) en <https://edition.cnn.com/2024/05/17/business/critical-minerals-shortage-clean-energy/index.html> (laatst bezocht: 31 maart 2025)
15. <https://www.clo.nl/indicatoren/nl005224-energieverbruik-per-sector-1990-2021> (laatst bezocht: 31 maart 2025)
16. <https://www.volkskrant.nl/politiek/klimaatdoel-2030-vrijwel-zeker-niet-gehaald-kabinet-moet-hard-bijsturen-en-kan-maatregelen-niet-langer-uitstellen-b6f065487/> (laatst bezocht: 31 maart 2025)
17. <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/begrotingen-/2024/09/17/miljoenennota-2025/Miljoenennota%202025.pdf> (laatst gezien: 18 september 2024).
18. <https://www.universiteitenvannederland.nl/actueel/nieuws/universiteiten-wetenschap-grootste-verliezer-van-onderwijsdeal> (laatst gezien: 30 maart 2025).

197 19. [https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2](https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2024/09/17/factsheetbundel-pakket-belastingplan-2025/factsheetbundel-pakket-belastingplan-2025.pdf)
198 =
199 [024/09/17/factsheetbundel-pakket-belastingplan-2025/factsheetbundel-](https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2024/09/17/factsheetbundel-pakket-belastingplan-2025/factsheetbundel-pakket-belastingplan-2025.pdf)
200 [pakket-belastingplan-2025.pdf](https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2024/09/17/factsheetbundel-pakket-belastingplan-2025/factsheetbundel-pakket-belastingplan-2025.pdf)

(laatst gezien: 18 september 2024).